

AVRUPA KOMİSYONU
SAĞLIK VE GIDA GÜVENLİĞİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sağlık ve gıda denetim ve analizleri

DG(SANTE) 2022-7390

TASLAK
RAPOR
TÜRKİYE
OKRATOKSİNİ KONTROL ETMEK İÇİN
YERİNDE KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ AMACIYLA 20
MAYIS - 6 HAZİRAN 2022 TARİHLERİ ARASINDA TÜRKİYE DIŞINDA
YAPILACAK DG(SANTE)/2022-7390 DENETİM PLANI

Yönetici Özeti

Bu raporda, Türkiye'de Sağlık ve Gıda Güvenliği Genel Müdürlüğü tarafından 20 Mayıs - 6 Haziran 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilen denetimin sonuçları açıklanmaktadır.

Denetimin amacı, Avrupa Birliği'ne (AB) ihraç edilecek kuru incir ve antep fıstığında aflatoksin ve okratoksin A kontaminasyonunu kontrol etmek için mevcut sistemlerin AB mevzuatında belirtilen aflatoksin için maksimum limitleri sağlamaya yeterli olup olmadığını değerlendirmektir. Söz konusu ürünlerde şu anda okratoksin A için belirlenmiş herhangi bir AB limiti bulunmamaktadır.

Denetim ekibi ayrıca, 2018 yılında (DG (SANTE) 2018-6541) gerçekleştirilen bu konuda bir önceki denetimin raporunda yer alan önerilere yanıt olarak bu denetimin önerilerinin ele alındığı sonucuna varmıştır.

Genel olarak, Türkiye, AB'ye ihracat için kuru incir ve antep fıstığında aflatoksin kontaminasyonunun kontrolünün uygulanması için gerekli yasal ve organizasyonel çerçeveye sahiptir. İşletmecilerde risk bazında düzenli olarak yapılan kuru incir ve antep fıstığının resmi kontrollerinin uygulanması konusunda merkezi yetkili, il yetkili makamlarına eğitim ve yazılı talimat, yönerge ve prosedürler sağlar.

Yetkili makamların yanı sıra üretim ve pazarlama sektöründe yer alan birçok aktör, çiftlik ve işleyici düzeyinde kuru incir ve antep fıstığının aflatoksin kontaminasyonunun önlenmesi ve azaltılması için iyi tarım uygulamaları ve iyi üretim uygulamalarının araştırılmasını ve uygulanmasını teşvik etmeye devam etmektedir.

AB'ye ihraç edilecek kuru incir ve antep fıstığının analizini gerçekleştiren aflatoksin ve okratoksin A için onaylanan laboratuvarlar akreditedir ve iyi performans göstermektedir.

Mikotoksin kontrolü için çiftlik düzeyinde önlemleri teşvik etmek üzere bir dizi faaliyet ve proje yürütülmüştür ve yürütülmeye devam etmektedir. Ancak, resmi kontroller, çiftçilerin bu önlemleri gerçekten uygulayıp uygulamadığını ve ne ölçüde uyguladıklarını doğrulamak ve izlemek için tasarlanmamıştır ve önceki denetimden bu yana kaydedilen ilerlemeye ilişkin herhangi bir istatistik sağlanamamıştır. Ayrıca, işleyiciler tarafından uygulanan HACCP planlarının (ve ilgili öz kontrollerinin) etkinliği de dahil olmak üzere resmi kontrollere ilişkin raporlama yetersizdir. Bu nedenle, merkezi yetkili makam ve il yetkili makamının gerçekleştirilen resmi kontrollerin kalitesini yeterince izlemesi engellenmektedir.

Hem kuru incir hem de antep fıstığı için ön ihracata sunulan ürünlerde ret oranlarındaki eğilimin yıldan yıla arttığına dair göstergeler var. Bu durum, gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanacak önleyici tedbirlerin teşvik edilmesinin istenilen sonuçları vermediğini düşündürülebilir ve Türkiye'nin mevcut kontrol sisteminin, ihraç edilen tüm kuru incir ve fıstık sevkiyatlarının (EC) No 178/2002 ve (EC) No 852/2004 Tüzükleri ve (EC) No 1881/2006 Yönetmeliği tarafından belirlenen limitleri karşılaması ve bunlara uygun olarak üretilmesini sağlama kabiliyetinin sorgulanmasına neden olabilir. Gerekli ihracat numune alma işlemi ve testi uygun şekilde gerçekleştirilmiş ancak genel olarak sistem Gıda ve Yem için Hızlı Uyarı Sistemi bildirimlerinin sayısını yeterince azaltamamıştır.

Rapor, tespit edilen eksiklikleri gidermeyi ve kontrol önlemlerinin uygulanmasını iyileştirmeyi amaçlayan Türk yetkili makamlarına önerileri içermektedir.

İçindekiler

1	Giriş	1
2	Amaçlar ve kapsam.....	1
3	standart.....	2
3.1	2
4	Genel Bilgiler	2
5	Bulgular ve sonuç	4
5.1	İlgili Ulusal Mevzuat	4
5.2	Yetkili Makamlar.....	5
5.3	Resmi kontrollerin organizasyonu ve önceliklendirilmesi.....	7
5.4	Üretim ve İşlemeye Yönelik Denetim.....	8
5.5	AB'ye İhracat Prosedürü.....	10
5.6	Yöntemi.....	12
5.7	Hizmetleri.....	13
5.8	RASFF Bildirimlerine Yanıtlar.....	15
6	Genel Sonuçlar	17
7	Kapanış Toplantısı	17
8	Öneriler.....	18
Ek 1- AB Yasal Referansları		

BU RAPORDA KULLANILAN KISALTMALAR VE TANIMLAR

Kısaltma	Açıklama
AEA	Ege İhracatçılar Birliği
CA	Yetkili Makam
CCA	Merkezi Yetkili Makam
CN	Birleşik Adlandırma
DAFDs	İlçe Tarım ve Orman Müdürlükleri
Sağlık ve Gıda Genel Müdürlüğü Güvenlik	Avrupa Sağlık ve Gıda Güvenliği Genel Müdürlüğü Komisyonu
EN ISO/IEC	Avrupa Normalleşme, Uluslararası Standardizasyon Örgütü ve Uluslararası Elektroteknik Komisyonu
EU	Avrupa Birliği
FSIS	Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi
FBO	Gıda İşletmecisi
HACCP	Tehlike Analizi Kritik Kontrol Noktaları
MoAF	Tarım ve Orman Bakanlığı
PAFDs	İl Tarım ve Orman Müdürlükleri
RASFF	Gıda ve Yem için Hızlı Uyarı Sistemi

1 GİRİŞ

Denetim, Sağlık ve Gıda Güvenliği Genel Müdürlüğü'nün yıllık denetim programının bir parçası olarak 20 Mayıs - 6 Haziran 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Denetim ekibi, Sağlık ve Gıda Güvenliği Genel Müdürlüğü'nden üç denetçi ve Üye Devletten bir ulusal uzmandan oluşmaktadır.

Denetim sırasında ekibe Merkezi Yetkili Makam (MKK), Tarım ve Orman Bakanlığı (MoAF) temsilcileri eşlik etmiştir.

Açılış toplantısı 20 Mayıs 2022 tarihinde CCA ile görüntülü olarak gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda, denetim ekibi, denetimin amaçlarını ve güzergahını teyit etmiş ve denetimin başarılı bir şekilde tamamlanması için gerekli olan ek bilgiler istenmiştir.

2 AMAÇLAR VE KAPSAM

Denetimin amaçları şu şekildedir:

- Kuru incir ve antep fıstığında aflatoksin kontaminasyonunu ve AB'ye ihraç edilecek kuru incirlerde okratoksin A'yı kontrol eden sistemlerin AB mevzuatına uygun veya en azından eşdeğer olup olmadığının doğrulanması amacıyla ilgili ürünlerin, gıda maddelerindeki belirli kirleticiler için maksimum seviyeleri belirleyen 19 Aralık 2006 tarih ve 1881/2006 Sayılı Komisyon Yönetmeliğinde (EC) belirtilen kirletici limitleri dahilinde olduğundan emin olunması.
- Kuru incir konusunda Türkiye'de yapılan önceki denetimde verilen tavsiyelere cevaben Yetkili Makam (CA) tarafından alınan tedbirlerin değerlendirilmesi (Ref: DG (SANTE) 2018-6541).

Kapsam açısından, denetimde, yürürlükteki ulusal mevzuat da dahil olmak üzere, kuru incir ve antep fıstığı ürünlerinin birincil üretimi, işlenmesi ve ihracatı için yürürlükte olan kontrolleri, ilgili yetkili makamın organizasyonu ve kontrol ve uygulama becerileri gözden geçirilmiştir.

Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sahalar ziyaret edilmiştir:

Tablo 1: Denetim ziyaretleri ve toplantıları

Ziyaret edilen sahalar	Sayı	Açıklamalar
Yetkili Makamlar		
Merkezi	1	MoAF
Yerel/bölgesel	3	İl Tarım ve Orman Müdürlükleri (PAFD'ler) İzmir, Gaziantep ve Aydın
Laboratuvarlar		
	3	İki adet resmi İl Kontrol Laboratuvarı ve bir adet onaylı özel laboratuvar.
Üreticiler		

Ziyaret edilen sahalar	Sayı	Açıklamalar
Çiftçiler	4	Antep fıstığı veya incir yetiştiren çiftçiler
İşleyiciler/İhracatçılar		
İşleyiciler, ihracatçılar	6	Gaziantep, Aydın ve İzmir'de yerleşik işletmeciler il
İhracat ülkesi		
Gümrük	1	İzmir Limanı'nda gümrük hizmetleri
Diğer Sahalar (ör. Araştırma Merkezi)		
İhracatçılar Birlikleri	2	İzmir'de Ege İhracatçı Birlikleri (AEA) ve Gaziantep'te Güneydoğu Anadolu Kuruyemiş ve Mamulleri İhracatçı Birlikleri
Araştırma Merkezleri	2	Aydın İncir Araştırma Enstitüsü ve Gaziantep Fıstık Araştırma Enstitüsü

3 HUKUKİ DAYANAK VE STANDART

3.1 Hukuki Dayanak

Değerlendirme Avrupa Birliği mevzuatının genel hükümleri kapsamında (¹) ve özellikle Avrupa Parlamentosu ve Konseyin (AB) 2017/625 sayılı Yönetmeliğinin 120. Maddesi kapsamında gerçekleştirilir.

Tam yasal referanslar Ek 1'de verilmiştir. Bu raporda alıntılanan yasal düzenlemeler, uygun olduğu durumlarda, değiştirilmiş son versiyona atıfta bulunur.

4 GENEL BİLGİLER

Sağlık ve Gıda Güvenliği Genel Müdürlüğü, gıda maddelerinde mikotoksin kontaminasyonunu önlemek için yürürlükte olan resmi kontrol sistemlerini değerlendirmek için başlıca ihracat yapan AB dışı ülkelerde denetimler gerçekleştirir. Bu denetimlere ilişkin raporlar, Avrupa Komisyonu'nun web sitesinde şu adreste mevcuttur: http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/audit_reports/

2018 yılında Türkiye'de kuru incir üzerine önceki misyon gerçekleştirilmiştir (DG (SANTE) 2018-6541). Rapor, Yetkili Makamlara yönelik üç öneriyi içermektedir. Bu önerileri ele almak için tatmin edici olduğu düşünülen eylem planları alınmıştır.

(EU) 2017/625 Yönetmeliğinin 44(1) Maddesine göre, AB Üye Devletleri AB'ye ithal edilen gıda maddelerini kontrol eder. Bu kontroller sırasında halk sağlığına yönelik riskler tespit edildiğinde bilgiler, Gıda ve Yem için Hızlı Uyarı Sistemi (RASFF) aracılığıyla tüm Üye Devletlere ve ihracatçı ülkeye uyarı veya bildirim olarak dağıtılır. Bu denetim, Türkiye'den ithal edilen antep fıstığı ve kuru incirdeki aflatoksinler için son yıllarda devam eden ve düzenli RASFF bildirimlerinin arka planına yönelik planlanmıştır, aşağıdaki tablo 2 ve 3'e bakınız.

Tablo 2: Kuru incir ithalatı ve RASFF bildirimleri

Birleşik Ürünler Adlandırma ¹ (CN) Kodları	2018	2019	2020	2021
Kuru İncir 0804 20 90 (ton)	30 190	29 501	31 224	33 273
RASFF Bildirimleri Aflatoksin kontaminasyonu	39	54	67	53
RASFF Bildirimleri Okrotoksin A	0	0	0	5

*Kaynak: Türk yetkili makamları
RASFF veritabanı*

Tablo 3: Antep fıstığı ithalatı ve RASFF bildirimleri

Birleşik Ürünler Adlandırma ² (CN) Kodlar	2018	2019	2020	2021
Antep Fıstığı 08025100 (ton)	130	85	99	348
Antep Fıstığı 08025200 (ton)	2 511	2 547	1 910	5 000
RASFF Bildirimleri Aflatoksin kontaminasyonu	24	29	20	27

*Kaynak: Türk yetkili makamları
RASFF veritabanı*

22 Ekim 2019 tarihli Komisyon Uygulama Yönetmeliği (EU) 2019/1793, aflatoksinler ile kontaminasyon riski nedeniyle belirli üçüncü ülkelerden belirli yem ve gıdaların ithalatına özel koşullar getirmektedir.

Şu anda Türkiye menşeli veya Türkiye'den sevk edilen her kuru incir ve antep fıstığı sevkiyatına, ihracatçı ülkenin CA'sı tarafından verilen bir sağlık sertifikası ve AB'ye uygunluğu doğrulayan resmi numune alma ve analiz sonuçları eşlik etmelidir.

¹ (EEC) 2658/87 sayılı Yönetmelikte, Ortak Gümrük Tarifesinin gerekliliklerini, Birliğin dış ticaret istatistiklerini ve ürünlerin ithalatı veya ihracatına ilişkin diğer Birlik politikalarının gerekliliklerini aynı anda karşılamak için bir ürün terminolojisi oluşturulmuştur.

² (EEC) 2658/87 sayılı Yönetmelikte, Ortak Gümrük Tarifesinin gerekliliklerini, Birliğin dış ticaret istatistiklerini ve ürünlerin ithalatı veya ihracatına ilişkin diğer Birlik politikalarının gerekliliklerini aynı anda karşılamak için bir ürün terminolojisi oluşturulmuştur.

maksimum aflatoksin seviyeleri ile ilgili gereksinimler. Numune alma ve analiz, 401/2006 Sayılı (EC) Yönetmeliğine uygun olarak gerçekleştirilmelidir.

(AB) 2019/1793 Yönetmeliği ayrıca AB Üye Devletlerinin ithalat sırasında gerçekleştirmesi gereken minimum kontrol seviyesini de belirler, aşağıda tablo 3'e bakın.

Tablo 4: Güçlendirilmiş kontrollere tabi ürün kategorileri.

Gıda	CN ³ Kodları	İthalatta minimum fiziksel ve tanısal kontrol sıklığı
Kuru incir	0804 20 90	%20
İncir içeren kuruyemiş veya kuru meyve karışımları	ex 0813 50 999000	
İncir ezmesi	ex 2007 10 veya 2007 99	
Hazırlanmış veya konserve edilmiş incirler (karışımlar dahil)	ex 2008 99 veya 2008 97	
Kabuklu Antep Fıstığı	08025100	50%

5 BULGULAR VE SONUÇLAR

5.1 İlgili Ulusal Mevzuat

Yasal Gereksinimler

(AB) 2017/625 Yönetmeliğinin 120(2)(a) maddesi.

(EU) 2019/1793 Yönetmeliğinin 7, 10 ve 11.

Maddeleri 852/2004 Sayılı (EC) Yönetmeliğinin 10.

Maddesi. Yönetmelik (EC) No 1881/2006.

Yönetmelik (EC) No 401/2006.

Bulgular

- Yetkili Makam, 2018 yılında kuru incir ve antep fıstığı üretiminde yer alan işletmecilerin resmi kontrollerini Yetkili Makamların gerçekleştirmesinin yasal dayanağını oluşturan ulusal mevzuatta herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmiştir (bkz. (SANTE) 2018-6541 denetim raporu).
- Yasal çerçeveye ek olarak, Yetkili Makamlar, ziyaret edilen iki ihracatçı birliğinin yanı sıra araştırma merkezleri veya üniversiteler tarafından iyi uygulamalara yönelik çeşitli

³ Komisyon Uygulama Yönetmeliği (AB) 2008/1602 uyarınca ürünlerin "Birleşik Adlandırması".

kılavuzlar ve bilgi kitapçıkları yayınlanmıştır. Bunlar, aflatoksin kontaminasyonunu önleme teknikleriyle ilgili önerileri içerir (ayrıca bkz. DG(SANTE) 2018/6541 raporu).

3. 2018 denetiminden bu yana, kuru incirlerde aflatoksin ve okratoksin A kontaminasyonunun önlenmesi ve azaltılmasına yönelik yeni bir ulusal kılavuz yayınlanmıştır. Kılavuz, hijyen ve tehlike analizi ve kritik kontrol noktaları (HACCP) ilkelerinin uygulanması için iyi uygulamalar sunar. Ayrıca kuru incirlerde aflatoksin kontaminasyonunun önlenmesi ve azaltılması için iyi üretim uygulamalarını ve tavsiyelerini açıklar. Bu, DG(SANTE) 2018-6541 denetim raporunun 1 No'lu önerisine yönelik düzeltici eylemin uygulanmasını da teyit etmektedir.

Yasal Gereksinimlere ilişkin Sonuçlar

4. Türkiye'deki yasal çerçeve, kuru incir ve antepfıstığının AB'ye üretim, işleme ve ihracat zincirinin tamamında resmi kontrollerin yapılmasının temelini oluşturmaktadır.
5. İyi uygulamalar için geliştirilmiş kılavuz belgeler ve standartlar, birincil üretim ve işlemede aflatoksin kontaminasyonunun önlenmesini teşvik etmeye yardımcı olur.

5.2 Yetkili Makamlar

Yasal Gereksinimler

(EU) 2017/625 Yönetmeliğinin 120(2)(b) ve (c) Maddeleri.

Bulgular

6. Gıda güvenliği, iyi hijyen ve üretim uygulamaları ile ürünlerin izlenebilirliği ve etiketlenmesi dahil olmak üzere kuru incir ve antep fıstığı üretiminin gerekliliklerinin belirlenmesinden ve kontrollerinin uygulanmasından MoAF sorumludur. Bu, depolama, nakliye ve satış dahil tüm üretim zinciri boyunca geçerlidir. MoAF, AB'den alınan RASFF bildirimlerinin yönetiminden de sorumludur.
7. 2018 yılındaki denetimden bu yana Çevre ve Orman Bakanlığı bünyesindeki sorumlulukların tanımı değişmemiştir.
8. Gıda mevzuatının uygulanmasından sorumlu olan 81 İl Tarım ve Orman Müdürlüğü (PAFD) bulunmaktadır. Her bir PAFD, Türkiye genelinde 834 İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden (DAFD) oluşan bir ağa başkanlık etmektedir. PAFD'lerin yapısı ve sorumlulukları, 2018 denetim raporunda açıklananla aynı şekilde kalmıştır.
9. PAFD'ler tarafından alınan numuneler, kuru incir ve antep fıstığında aflatoksin analizi için TS EN ISO/IEC⁴ 17025'e göre akredite edilmiş resmi veya özel onaylı

⁴ Avrupa Normalleştirme, Uluslararası Standardizasyon Örgütü ve Uluslararası Elektroteknik Komisyonu.

laboratuvarlardan birine gönderilir. Onaylı laboratuvarlar, kuru incir ve antep fıstığında aflatoksin analizi için EN ISO/IEC 17025'e akredite olan Bakanlığın Ulusal Referans Laboratuvarı tarafından denetlenmekte ve desteklenmektedir.

10. Farklı Yetkili Makamlar arasındaki iletişim, düzenli toplantılar, telekomünikasyon ve belge alışverişi yoluyla gerçekleşir. Özel bir bilişim programı olan Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi (FSIS), Gıda İşletmecileri (FBO'lar), denetimler ve diğer tüm ilgili bilgilerin merkezi bir veritabanına kaydedilmesine izin veren resmi kontrollerin performansını da destekler. Bu, CA'lar arasındaki iletişimi ve aynı zamanda FBO'lar ve laboratuvarlar gibi diğer kullanıcılarla bilgi alışverişini kolaylaştırır.
11. 2018 yılında yapılan en son denetimden bu yana (84 PAFD'den 32'si sağlık sertifikası vermeye yetkili kılınmıştır), AB'ye kuru meyve ihracatının kontrol ve belgelendirmesini yapmak üzere bir il daha (Afyonkarahisar) yetkilendirilmiştir.
12. AB'ye ihraç edilen/ AB'den iade edilen kuru incir gönderilerinin gümrük işlemlerinden Ticaret Bakanlığı'na bağlı gümrük idareleri sorumludur. Gümrükleme sürecinde belirli gereksinimlere tabi olan ürünleri belirlemek ve böylece bu gereksinimleri karşılamayan sevkiyatların ihracatını önlemek için Bakanlığımız ile işbirliği yaparlar.
13. Ticaret Bakanlığı ayrıca AEA ve Gaziantep'teki Güneydoğu Anadolu Kuruyemiş ve Mamulleri İhracatçıları Birliği gibi bağlı meslek kuruluşları aracılığıyla tüccarların ve ihracatçıların faaliyetlerini koordine etmektedir.
14. AEA, iyi tarım uygulamaları kılavuzlarının, eğitim ve bilgi programlarının detaylandırılması için araştırma enstitüleri ile işbirliği yapmaktadır. İşleyiciler ve ihracatçılar, kontamine incirlerin tespiti için tarama yöntemleri ve kontamine incirler için toplama ve imha programı gibi iyi uygulamaların uygulanması için AEA tarafından da desteklenmektedir.

Eğitim

15. CCA ve PAFD'ler tarafından çeşitli personel eğitimleri verilmektedir. CCA, PAFD personelinin iyi tarım uygulamaları konusunda eğitimini organize eder. 2019 yılında ihracat sağlık sertifikalarının düzenlenmesinden sorumlu PAFD personeline eğitim verilmiştir. Bu eğitimin bu yıl daha fazla verilmesi planlanmaktadır (28 Ekim 2022).
16. İzmir ilinde, personele genel olarak HACCP konusunda ve aflatoksin riskleri, genel olarak örnekleme ve mikotoksinler için örnekleme odaklı eğitim verilmiştir. Bu eğitim ayrıca RASFF bildirimlerinin takibini de içermektedir. Denetim ekibi bu eğitimin kayıtlarını gözden geçirmiştir.
17. Belirtilen eğitimlerden bazıları, 2018 denetimi önerisinin sonucudur. Yetkili Makam tarafından sağlanan bilgiler ve denetim ekibi tarafından gözden geçirilen kayıtlar, önerilerin ele alındığını teyit eder.

18. Denetçilerin ilk ve devam eden eğitimleri ile ziyaret edilen kuruluşların denetimlerinin ve yapılan numune almaların gözlemlenmesine ilişkin bilgiler, denetçilerin yetkinliğini teyit etmiştir.

Yetkili Makamlara Yönelik Sonuçlar

19. Yetkili Makamlar bünyesinde ve arasında yeterli ve etkili iletişim, Yetkili Makamların atanması ve personelin yetkinliği, aflatoksin kontrolüne yönelik resmi görevlerin yerine getirilmesini kolaylaştırır.

5.3 Resmi kontrollerin organizasyonu ve önceliklendirilmesi

Yasal Gereksinimler

(EU) 2017/625 Yönetmeliğinin 120(2)(e) (g) ve (h) maddesi.

Yönetmelik (EC) No 1881/2006.

852/2004 Sayılı (EC) Yönetmeliğin 10. Maddesi.

Bulgular

20. Çiftçiler kayıtlıdır ve Yetkili Makam bir çiftlik ziyaretleri programı uygular. Ziyaretler, hijyen gereklilikleri (852/2004 sayılı Yönetmelik (EC) Ek I'in ulusal eşdeğeri), bitki koruma ürünlerinin kullanımı ve entegre zararlı yönetiminin uygulanması gibi konuları ele almaktadır. İyi Tarım Uygulamaları gönüllülük esasına göre uygulanmaktadır. Antep fıstığı ve özellikle incir yetiştiricileri için bunların çok az bir kısmı İyi Tarım Uygulamaları sertifikasına sahiptir.
21. Tüm FBO'lar, Türk mevzuatının genel hijyen gerekliliklerine uymalı ve kayıtlı olmalıdır. AB'ye ihracat yapabilmek için HACCP planlarını da uygulamış olmaları gerekir. PDFA'lar, bunların uygulanmasını doğrulamak için ziyaretler gerçekleştirir.
22. Ek olarak, PAFD'ler, numune almak için bir sevkiyat ihracata hazır olduğunda AB'ye ihracat yapan FBO'ları ziyaret eder. Bu ziyaretler sırasında bir inceleme de yapılabilir, ancak ağırlıklı olarak ihraç edilecek sevkiyatla ilgili belge kontrollerine odaklanılacaktır.
23. Prensip olarak gıda işletmeleri, bir risk değerlendirmesi ile belirlenen sıklıkta ve AB'ye ihracat yapanlar için yılda en az bir kez ziyaret edilmektedir. Denetim ekibi, İzmir ve Aydın illerinde uygulanan risk analizi prosedürünü gözden geçirmiştir. Genel olarak, AB koşullarına eşdeğer kabul edilebilir olarak tespit edilmiştir ancak Aydın ilinde ihracat öncesi testte reddedilen sevkiyatların sayısı dikkate alınmamıştır.
24. Ayrıca 2018 yılında CCA tarafından illere verilen ve RASFF bildirimlerine dahil olan FBO'lara yönelik denetimlerin sıklığını artırmalarını isteyen talimatlar da bulunmaktadır.
25. Kuru incir ve antep fıstığında yıllık aflatoksin takibi için ulusal bir plan bulunmaktadır. Kontamine olmuş partiler varsa yetkili makamlar bunların sıralandığını veya imha edildiğini doğrular. Aşağıdaki Tablo 4, bu izlemenin son birkaç yıldaki sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 5: Kuru incir ve antep fıstığında aflatoksin takibi.

	2019	2020	2021
Kuru incir numuneleri	188	194	190
Aflatoksin tespiti	7	12	6
Antep fıstığı numuneleri	193	112	128
Aflatoksin tespiti	17	1	3

Resmi kontrollerin organizasyonu ve önceliklendirilmesine yönelik sonuçlar

26. Organizasyon ve mevcut risk değerlendirmesi, kuru incir ve antep fıstığının işlenmesinde yer alan tüm paydaşların düzenli olarak risk bazlı resmi kontroller altında olmasını sağlar. Ayrıca iyi çiftlik uygulamalarını teşvik eden bir program da bulunmaktadır.

5.4 Üretim ve İşlemeye Yönelik Denetim

Yasal Gereksinimler

(EU) 2017/625 Yönetmeliğinin 120(2)(e) (g) ve (h) maddesi.

Yönetmelik (EC) No 1881/2006.

852/2004 Sayılı (EC) Yönetmeliğin 10. Maddesi.

Yönetmelik (EC) No 401/2006.

Bulgular

27. Çiftliklerdeki resmi kontroller, yukarıdaki 20. paragrafta belirtildiği gibi, genellikle daha çok eğitim veya öneri ziyaretleri biçimini alır ve temel amacı iyi çiftlik uygulamalarını teşvik etmektir. Bunlar, kuru incir veya antep fıstığında aflatoksin oluşumunu önlemek veya azaltmak için alınan önlemleri içerir. Zemini kapalı kurutma tünellerinin inşası ve incir için plastik kurutma kasaları ve hasat ağlarının temini yerel yetkililer ve/veya AEA tarafından desteklenmiştir.
28. Denetim ekibi iki kuru incir üreticisini ve iki fıstık üreticisini ziyaret etmiştir. Tümü kuru incir veya antep fıstığının aflatoksin kontaminasyonunu önlemek veya azaltmak için alınması gereken önlemler hakkında bilgi sahibidir ve bu önlemleri en azından kısmen uygulamışlardır. Bunlar, meyvelerin toprağa temas etmemesi için incir ağaçlarının altına ağlar ve incirleri kurutmak için plastik tüneller kullanmayı içermektedir. Ancak ekip, söz konusu promosyon programları kapsamında sağlanan ağ sayısının yetersiz olduğunu belirtmiştir. İncir çiftçilerinden biri, gelecek hasat için kendi fonlarıyla ek ağlar sipariş etmiştir ancak sayı hala tüm ağaçlar için yetersizdir. Ekip ayrıca, kullanılan plastik tünelin, özellikle böcekleri dışarıda tutmak için önerilen standarda uygun olmadığını da kaydetmiştir. Diğer önlemler arasında, bahçelerdeki böceklerin tuzaklar kurularak kontrol altına alınması, tozlaşma sırasında (daha sonra kaldırılan) sağlıklı erkek meyve içeren ağların kullanılması ve incirlerin toza maruz kalmalarını azaltmak için olgunlaşmaya başladığında toprak işlemeden kaçınılması sayılabilir.

Antep fıstığı için önlemler, ürünün toprakla temasını önlemek için ağlar ve merdivenler kullanarak dikkatli bir şekilde hasat etmeyi içerir.

29. Ancak genel olarak, bu önlemlerin uygulanması yetiştiricilerin takdirindedir. Ziyaret edilen PAFD'ler, ziyaretlerinin çiftçilerin önerileri gerçekten uyguladıklarını doğrulamak için kullanıldığına dair belgesel kanıt sağlayamamış ve çeşitli önlemleri uygulayan çiftçilerin oranı gibi programların başarısı hakkında hiçbir istatistik sağlanamamıştır. Çeşitli projelerle sınırlı olarak verilen desteklerin yokluğunda, kurutma tünelleri ve özellikle incir toplama ağları gibi önlemleri ne kadar sayıda çiftçinin alacağı şüphelidir.
30. İncirin kurutulması daha çok çiftlik düzeyinde yapılırken, antep fıstığının kurutulması ise genellikle kurutma merkezlerinde gerçekleştirilmektedir. Denetim ekibi, hijyen gerekliliklerine uygunluğu sağlamak ve aflatoxin kontaminasyonunu önlemek için alınan önlemleri doğrulamak üzere kurutma mevsimi boyunca PADF tarafından denetlenen bir fıstık kurutma merkezini ziyaret etmiştir. Denetim ekibi, bu merkezlerin resmi kontroller altında olduğu ve denetimlerin kilit noktasının aflatoxin kontaminasyonunu önlemek veya azaltmak için alınan önlemlerin doğrulanması olduğu konusunda PADF yetkilileri tarafından bilgilendirilmiştir.
31. Denetim ekibi, kuru incir işleyen ve ihraç eden 3, antepfıstığı işleyen ve ihraç eden 3 işletmeyi ziyaret etmiştir. Tümü önceki yıllarda AB RASFF bildirimlerine tabidir.
32. Ziyaretler ve önceki denetim raporlarının istişareleri sırasında denetim ekibi, resmi kontrollerin gıda güvenliği (HACCP ilkelerinin uygulanması dahil), izlenebilirlik ve etiketleme ile ilgili Türk yasal gerekliliklerini kapsadığını doğrulayabilmiştir..
33. Ziyaret edilen kuruluşlar düzenli resmi kontrollere tabi tutuldu ve denetim ekibi, işletmecilerin aflatoxin kontaminasyon kontrol planları dahil olmak üzere kendi kontrol sistemlerini de uyguladıklarını gözlemlemiştir. Mikotoksinlerle kontaminasyon riskini kapsayan HACCP planları ve ürünlerde bunları azaltmak veya azaltmak için yerinde sistemleri vardır. Analizler, operatörlerin kendi kontrollerinin bir parçası olarak, test kitleri kullanılarak veya dahili veya harici laboratuvarlarda testlerle gerçekleştirilmiştir.
34. Ziyaret edilen FBO'lar belirlenen sıklığa göre denetlenmiştir. Ancak, PAFD denetçileri tarafından hazırlanan teftiş raporları, raporlara hiçbir nesnel kanıt eklenmeden, doğrulamanın nasıl gerçekleştiğine ilişkin ayrıntılardan yoksundur. Raporlar, denetçilerin kontrol edilen belgelere veya kayıtlara ilişkin çok az veya daha fazla açıklama veya referans yapılmadan veya kontrol edilen ögenin gereksinimlere uygun olduğuna dair kanıt sağlamak için herhangi bir açıklama yapılmadan doğrulanan yönleri işaretledikleri bir şablondan oluşur. Benzer şekilde, HACCP doğrulaması için kullanılan kontrol listeleri geneldir ve yapılan doğrulamanın türü ve niteliğine ilişkin raporlarda herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Raporlar, yetkili makamın kuru incir veya antep fıstığındaki aflatoxinlerle ilgili belirli tehlikeleri araştırdığına dair kanıt içermemektedir. Yetkili makam, kontrol listelerine bakarak bu özel riski karşılamak için yapılan kontrollerin görülmediğini kabul etmiştir. Denetimleri gerçekleştirmek ve raporlamak için belgelenmiş prosedürlerin bu eksikliği,

kontrollerin performansında tutarsızlıklara neden olabilir ve PAFD'lerin veya CCA'nın denetçiler tarafından yürütülen çalışmaları denetlemesini zorlaştırabilir. CA, denetçiler için doğrulama ve raporlamaya ilişkin talimatları içereceğinden, bu sorunu çözmek için yeni bir dizi prosedürün tartışılmakta olduğunu belirtmiştir.

35. Yetkili makam yürürlükteki inceleme prosedürlerine göre, kontrol edilen kalemlerin detaylarının sadece uygunsuzluklar tespit edildiğinde inceleme raporlarında yer aldığını belirtmiştir.

Üretim ve İşlemeye Yönelik Denetime İlişkin Sonuçlar

36. Çiftlik düzeyinde aflatoksin kontaminasyonunu önlemeye yönelik önlemler konusunda yetiştiricilerin bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Bununla birlikte, mevcut resmi kontroller, çabaların ne kadar başarılı olduğunu ve çiftçilerin belirtilen önerileri gerçekten uyguladıklarını doğrulamak üzere tasarlanmamıştır.
37. Kuru incir ve antep fıstığı işleyen FBO'lar düzenli olarak risk bazlı resmi kontrollere tabidir. Bununla birlikte, denetçiler tarafından hazırlanan raporlanma biçimleri, yetkili makamların denetim raporlarının dayandığı kontrollerin kalitesini ve özellikle operatörler tarafından geliştirilen HACCP planlarının etkinliğini doğrulamasını engeller.

5.5 AB'ye İhracat Prosedürü Yasal

Gereksinimler

(AB) 2017/625 Yönetmeliğinin 120(2)(h)

maddesi. Uygulama Yönetmeliği (EU)

2019/1793 Bulgular

38. Denetim ekibi birkaç ihracat sertifikası dosyasını gözden geçirmiş ve yetkili makamların öngörülen prosedürü izlediğini kaydetmiştir.
39. Prosedür, ihracatçının ihracatçı, ürün ve varış yeri ile ilgili tüm istenen bilgileri FSIS'e girmesiyle başlar. Talep, sağlık sertifikası düzenlemeye yetkili 33 PAFD'den birine yapılmalıdır. FSIS'de kodlanan ve ihracat başvurusunda sunulan ek belgelerde yer alan bilgiler PAFD tarafından değerlendirilir ve eksiksiz ve uygunsuzsa ihracat öncesi denetim prosedürü başlar.
40. PAFD'ler veya bazı durumlarda işleme şirketinin bulunduğu yere bağlı olarak DAFD'ler, ihracata yönelik partinin depolandığı kuruluştaki denetimini düzenler. Denetçi, ürünlerin iyi paketlenmiş olduğunu ve FSIS başvurusunda sunulanlara uygun olarak uygun etiketlere ve bilgilere sahip olduğunu doğrular. Tüm numuneler bitmiş ve ihracat için etiketlenmiş sevkiyatlardan alınır.

41. İhracat için analiz yapan laboratuvarlar da FSIS'e bağlıdır ve analitik sonuçları FSIS'e yüklerler. Sistem, bu gerçekleşene kadar bir PAFD yetkilisinin ihracat için herhangi bir sertifika imzalamasına izin vermez.
42. İncelenen örnekler için ihracatçı başvurusu yapıldıktan sonra hızlı bir şekilde numune alınarak laboratuvarlara gönderildiği ve 2-3 gün içinde analitik sonucun verildiği belirtilmiştir.
43. Analiz sonuçlarının AB'de geçerli olan limitlere uygun olması halinde, 2019/1793 (EU) Yönetmeliği ekine uygun olarak yetkili tarafından sağlık sertifikası düzenlenir.
44. “Örnekleme ve analiz sonuçları” raporu da FSIS'den düzenlenir ve verilen sağlık sertifikasına eklenir. Belgeleri yalnızca sağlık sertifikasının düzenlenmesi ve imzalanması için özel eğitime tabi tutulmuş ve onay yetkisine sahip denetçiler imzalayabilir.
45. MoAF ile işbirliği içinde olan gümrüklerde ihracatçıların sağlık sertifikasını CN kodlarının listesine eşlik eden diğer tüm zorunlu belgelerle birlikte sunmaları için ek bir gereklilik vardır. Liste, 2019/1739 (EU) Yönetmeliğinde yer alan tüm CN kodları için geçerlidir.
46. Son üç yıl için ihracat öncesi test sonuçları aşağıdaki Tablo 5'te verilmiştir. Başarısız olan sevkiyatların yüzdesi nispeten düşüktür. Ancak, artan bir eğilim olduğuna dair belirtiler vardır.

Tablo 5: Aflatoksinler için ihracat öncesi test sonuçları 2020-2022

Kuru incir

YIL	Uygun numune Aflatoksin limitin altında	Uygun olmayan numune Aflatoksin limitin üzerinde	Uygun olmayan numune Aflatoksin limitin üzerinde (%)
2020	6 832	72	1.0%
2021	7 670	87	1.1%
2022*)	2 088	33	1.6%

Antep

Fıstığı

YIL	Uygun numune Aflatoksin limitin altında	Uygun olmayan numune Aflatoksin limitin üzerinde	Uygun olmayan numune Aflatoksin limitin üzerinde (%)
2020	1 258	15	1.2%
2021	1 919	28	1.4%
2022*)	712	14	%1,9

*) 28.05.2022'ye kadar

AB'ye İhracat Prosedürüne Yönelik Sonuç

47. Türkiye, AB için 2019/1793 sayılı Yönetmelikte (AEU) listelenen kuru incir ürünleri ve antep fıstığının, 1881/2006 Sayılı Yönetmelikte (EC) belirtilen aflatoksin limitlerine uygun olduklarında denetlenmesini, numune alınmasını ve bir sağlık sertifikası ile donatılmasını sağlamayla ilgili bir prosedüre sahiptir.
48. İhracat öncesi kontrollerde başarısız olan kuru incir VE Antepfıstığı sevkiyatlarının oranı bir miktar artmaktadır. Bu, yukarıda bölüm 5.4'te açıklanan önleyici tedbirlerin uygulanmasındaki eksikliği gösterebilir.

5.6 Sevkiyatlardan Numune Alma Yöntemi

Yasal Gereksinimler

Yönetmelik (EC) No 401/2006.

Bulgular

49. 15 Mart 2018 tarih ve 30361 sayılı resmi gazetede yayınlanan 2018/10 sayılı Türk Gıda Kodeksi Tebliği ile gıda maddelerindeki mikotoksin düzeylerinin resmi kontrolü sırasında numune alma, numune hazırlama ve analiz yöntemine ilişkin talimat değiştirilmiştir. Gereksinimler (EC) 401/2006 Sayılı Düzenlemeye eşdeğerdir.
50. AB'ye ihraç edilecek tüm kuru incir ve fıstık sevkiyatlarda PAFD'ler veya bazı durumlarda DAFD'ler tarafından numune alınır. Denetçilere eldivenler, mühürler ve plastik torbalar (örnekleri nakliye sırasında ışıktan korumak için büyük bir siyah plastik torba dahil) dahil olmak üzere numune alma ekipmanı sağlanır. İncir örnekleme için kepçeler ve fıstık için mızrak tipi numune alma kullanılmaktadır.
51. FSIS'den alınan numune alma formu, başvuru sahibi tarafından sunulan bilgilerle (parti kimliği, ürün tipi, raf ömrü, miktar ve nihai varış ülkesi) önceden doldurulmuştur ve numune alma işlemine ilişkin talimatlara (ek numune sayısı, toplam numunenin ağırlığı ve laboratuvar numunelerinin sayısı ve ağırlığı) sahiptir. Talimatlar, partinin tanımına ve Türk Kodeksi 2018/10 gerekliliklerine göre oluşturulmuştur.
52. Denetim ekibi, AB'ye ihraç edilecek iki adet kuru incir ve bir adet antep fıstığından numune alımını gözlemlemiştir.
53. Ürün paketlenmiş ve FBO tesislerinde ihracata hazır hale getirilmiştir. Denetçi ilk olarak, etiketleme de dahil olmak üzere sevkiyatın kimliğini ve ayrıntılarını doğrulamıştır. Daha sonra görsel bir inceleme yapılmıştır.
54. Kuru incirlerde ise ürün tek tek kutularda paketlenmiştir, bu nedenle denetçi homojen bir dağılım sağlamak için paletlerden alınacak artımlı numune sayısı kadar tek tek kutu seçimi yapmıştır. Operatörün çalışanları, denetçi artımlı numuneleri almadan önce belirlenen kutuların alınmasına ve açılmasına

yardımcı olmuştur.

55. Paslanmaz çelik bir kepçe kullanılarak her kutudan yaklaşık 300 gram artımlı numune alınmıştır. Doğruluğu belirlemek için bazı kepçeler tartılmıştır. Alınan toplam numune ağırlığı, parti büyüklüğüne uygun olarak, incir sevkiyatlarından biri için 9 kg (48 kutuda 600 kg), diğeri için 12 kg (100 kolide 1 250 kg) olmuştur. Alınan bu miktarlar (EC) 401/2006 Sayılı Yönetmeliğin gerekliliklerini karşılamıştır. Toplu numune paslanmaz çelik bir masa üzerinde karıştırılmıştır.
56. Antep fıstığı örnekleme prosedürü benzerdir. Kimlik kontrolü yapılır. Etiket kontrolü, ürün adı, lot numarası, son kullanma tarihi, net ağırlık, üretim tarihi vb. ayrıntıların belgelerde sağlananlarla karşılaştırmasını içerir. Parti ağırlığı 500 kgdır. Her biri 25 kg ürün içeren 20 torba vardır. Toplam numune ağırlığı 4 kg olacak şekilde her biri yaklaşık 200 g'lık 20 artımlı numune alınmıştır. Torbaların farklı yerlerinden numune almak için mızrak tipi paslanmaz çelik numune alma aleti kullanılmıştır. Toplu numune alma, 20 torbadan 10'u açılarak ve torbanın farklı bölgelerinden iki adet 200 g'lık artımlı numune alınarak yapılmıştır. Bu numune alma işlemi (EC) 401/2006 Sayılı Tüzük'ün gerekliliklerini karşılamasına rağmen, denetim ekibi 20 torbanın her birinin neden açılmadığını sorgulamıştır. Numune alma görevlisinin açıklaması, bizzat her zaman poşetlerin %50'sinden numune almaya çalıştığı yönündedir. Numune tartılmış ve laboratuvara gönderilmek üzere bir torbaya konulmuştur.
57. Numuneler plastik torbalara aktarılıp mühürlenmiştir. Numune alma formu denetçi ve ihracatçı tarafından imzalanmıştır. Tanık numunenin laboratuvar tarafından saklanması için çantaya bir numune alma formu ve mühür de eklenmiştir.

Sevkiyatlardan Numune Alma Yöntemine Yönelik Sonuçlar

58. İhracat ve laboratuvar numunelerinin hazırlanması için sevkiyatlardan numune alınması, 401/2006 Sayılı (EC) Yönetmeliğinin gereklilikleri ile uyumludur.

5.7 Laboratuvar Hizmetleri

Yasal Gereksinimler

(AB) 2107/625 Yönetmeliğinin 120(2)(h) maddesi. (EC) 401/2006 Sayılı Yönetmeliğin

2. Maddesi. Bulgular

59. Denetim ekibi üç laboratuvarı (Gaziantep, İzmir ve Aydın) ziyaret etmiştir. Onaylı laboratuvarlar (kamu veya özel), 29 Aralık 2011 tarih ve 28157 sayılı Türk Yönetmeliği ile belirlenen şekilde Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından denetime ve düzenli ziyaretlere tabidir. MoAF, bu laboratuvarları en az iki yılda bir denetlemelidir.

60. İzmir ve Gaziantep'te ziyaret edilen laboratuvarlar kamu gıda laboratuvarları, Aydın'da ziyaret edilen laboratuvar ise resmi kontrolleri yapmak üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş özel bir laboratuvardır.
61. Üç laboratuvar, AB'ye ihraç edilecek kuru incir ve antep fıstığında aflatoksin ve okratoksin A'nın resmi analizini yapmaktadır.
62. Laboratuvarlar, kuru incir ve antep fıstığı üzerinde aflatoksin ve okratoksin A analizlerinin gerçekleştirilmesi ve numune hazırlama ve yöntemlere ilişkin (EC) 401/2006 Sayılı Yönetmeliğin (EC) Ek II'sinin ilgili gerekliliklerini karşılamak için EN ISO/IEC 17025:2017'ye uygun şekilde akredite edilmiştir. Türk akreditasyon kuruluşu tarafından yıllık denetimlere tabi tutulurlar.
63. Akreditasyon kuruluşu tarafından yapılan son denetime ait akreditasyon raporları mevcuttur. Akreditasyon kuruluşu, akreditasyonun yenilenmesini engelleyen herhangi bir uygunsuzluk tespit etmemiştir.
64. MoAF tarafından gerçekleştirilen ziyaretlerin denetim raporları mevcuttur ve tespit edilen zayıflıklara yönelik düzeltici eylem planları doğru bir şekilde belgelenip uygulanmıştır.
65. PAFD'lerin kabul biriminden resmi numuneler alındığında, kabul ve laboratuvar bilgi yönetim sisteminde kayıt öncesi numunelerin ve verilen bilgilerin bütünlüğünün kontrolü yapılır. Mühür kırılırsa numune alındığında reddedilir. Numune izlenebilirliği, alınan her numune için benzersiz bir kimlik numarası sağlayan FSIS kullanılarak sağlanır. Denetim ekibi, laboratuvar bilgi yönetim sistemi içindeki yolculuğu boyunca, numunelerin doğru bir şekilde ele alındığını ve gerekli tüm bilgilerle uygun şekilde kaydedildiğini gözlemleyebilmiştir. Bu alanda iyi kayıt tutma ve yeterli kontroller gözlenmiştir.
66. Numune homojenleştirme prosedürü, 401/2006 Sayılı Yönetmelikte (EC) ana hatlarıyla belirtilen prosedürü takip eder.
67. Üç laboratuvar, kuru incir ve antep fıstığında analizler için gerekli cihazlarla iyi bir şekilde donatılmıştır ve aflatoksin ve okratoksin A'nın analizi için yerinde post kolon türevlendirme ile Floresan Tespitli Yüksek Performanslı Sıvı Kromatografisine sahiptir. Ekipman, en son önleyici bakımın seri numaraları ve tarihleriyle açıkça etiketlenmiştir. Ekipmanın harici kalibrasyonu için bir program mevcuttur. Mikotoksin analizi için geri dönüş süresi tipik olarak 2-3 gündür.
68. Doğrulama yöntemi tatmin edicidir ve performans kriterleri yöntemi, (EC) 401/2006 Sayılı Yönetmelikteki kriterlere uygundur. Geri kazanım oranları, doğrulama çalışması sırasında hesaplanarak düzenli olarak kontrol edilmiş ve bir kontrol grafiğinde izlenmiştir. Ancak laboratuvar, gerçekleştirilen her analiz çalışması kapsamında kalite kontrol denetimlerinin bir parçası olarak kesinliği izlememiştir. Aflatoksin sonuçları raporda belirtilen geri kazanım ve ölçüm belirsizliği ile raporlanır. ISO 17025:2017 gerekliliklerine uygun olarak nihai raporda

zorunlu bilgiler sağlanır. Süreç sonunda ziyaret edilen laboratuvarlar AB gerekliliklerine uygun olarak analiz raporları düzenler.

69. Ziyaret edilen üç laboratuvarında dahili ve harici kalite kontrol sistemleri mevcuttur. Ulusal Referans Laboratuvarı veya diğer sağlayıcılar tarafından koordine edilen yeterlilik testleri için laboratuvarların katılımına ilişkin raporlar mevcuttur. Yeterlilik testleri yıllık olarak yapılır. Tüm z puanları, aflatoksinleri ve okratoksin A analizini içeren yeterlilik testleri için tatmin edicidir. Bununla birlikte, incelenen bir vakada, aflatoksin G2 için şüpheli bir z puanı 2,1 elde edilmiştir. Bu sonucun araştırılmasının bir parçası olarak bir uygunsuzluk iş kaydı tamamlanmıştır. Bunun sonucunda müşteri numuneleri üzerinde herhangi bir etki olmamıştır. Düzeltici eylem, her altı ayda bir yerine dört ayda bir yeni bir kalibrasyon eğrisi hazırlamaktır. İnceleme zamanında tamamlanmıştır.
70. Her bir personel üyesinin rolleri ve sorumlulukları Kalite El Kitabında ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Kalite yöneticisinin ayrıca gizlilik ve tarafsızlığı kapsayan bir risk yönetimi belgeleri kaydı vardır. Kayıtlar, alınan dahili ve harici eğitimlerin listelerini ve aflatoksinler de dahil olmak üzere, personelin yetkinlik gösterdiği test yöntemlerinin bir listesini içermektedir. Eğitim kayıtlarında uygun detaylar verilmiştir.
71. Laboratuvarlarda iç denetim programları uygulanmaktadır. Denetlenen laboratuvar bölümleri riske göre seçilir. Hem planlanmış hem de planlanmamış denetimler gerçekleştirilir. Denetim kayıtları, bulgular ve düzeltici faaliyetler uygun ayrıntılarla kontrol edilmiştir.

Laboratuvar Hizmetlerine Yönelik Sonuçlar

72. AB'ye ihraç edilecek kuru incir ve antep fıstığında aflatoksin ve okratoksin A kontaminasyonunun resmi kontrolüne yönelik analizler yapan laboratuvarlar, yeterliliklerini ve ilgili gerekliliklere uygunluğunu göstermek için yeterli akreditasyona ve onaya tabidir.
73. Denetim ekibi, ziyaret edilen laboratuvarların, gıda maddelerindeki mikotoksin düzeylerinin resmi kontrolü için kullanılan numune hazırlama ve analiz yöntemlerine ilişkin (EC) 401/2006 Sayılı Yönetmeliğin 2. Maddesinin gerekliliklerine uygun olduğunu teyit etmiştir (Yönetmelik Ek II).

5.8 RASFF Bildirimlerine Yanıt

Yasal Gereksinimler

Bölüm IV, bölüm 1 Yönetmelik (EC) No 178/2002

Bulgular

74. Ulusal irtibat noktası tarafından bir RASFF bildirim alındığında, ilgili üretici ve/veya ihracatçının bulunduğu PAFD'lere, yapılacak işlemlere ilişkin talimatlar ve temas noktasına iade edilecek bilgiler ile birlikte elektronik olarak iletilir. Denetim ekibi, aflatoksin kontaminasyonu ile ilgili olarak önceki yıllarda kaydedilen birkaç RASFF bildirimlerinin yönetimini gözden geçirmiştir. PAFD'ler, kontrolleri altındaki FBO'lardaki RASFF bildirimlerine ilişkin durumu

her ay CCA'ya rapor etmelidir.

75. İzmir'de kuru incir ile ilgili örnekler incelenmiştir. Denetim ekibi, İzmir PAFD yetkililerinin vakaların uygun şekilde takibini yaptığı sonucuna varmıştır. İlgili işletmeci bilgilendirilmiştir ve ilgili seri ile ilgili üretim ve izlenebilirlik belgelerini sağlamaları istenmiştir. İlgili FBO'lara denetimler veya ziyaretler yapılmıştır. Genel olarak, işletmeci ilgili partinin bir kısmına sahipse, numune alma işlemi gerçekleştirilir. Değilse, başka bir partiden de numune alınabilir. İnceleme sırasında diğer üreticiler ve/veya diğer PAFD'ler söz konusuysa, onlarla da iletişime geçilir. Bu örneklerde tedarikçiler başka bir il veya ilçede bulunuyordu. Daha sonra oradaki yerel yetkililer bilgilendirilmiştir ve ilgili çiftçilere eğitim ve tavsiyelerde bulunmuşlardır. Raporlar, CA tarafından yapılan doğrulamaya ilişkin ayrıntıları ve sorunun kaynağının ne olabileceğine ilişkin bir yargıyı içerir.
76. İzmir ve Aydın'da, PAFD ilçede RASFF bildirimlerine dahil olan FBO'lara ve özellikle birkaçına dahil olan FBO'lara düzenli ziyaretlerin sayısını artırmasını istemiştir.
77. Denetim ekibi, önemli sayıda RASFF bildirimine dahil olan FBO'ları ziyaret etmiştir. Tüm bu FBO'larda PAFD'ler ziyaret ve denetim sayısını artırmıştır.
78. Aydın ilinden yetkililer, FBO'larda veya çiftçilerde yapılan araştırmalarda aflatoksinlerin kontaminasyonunun kaynağını veya nedenini tespit edemediklerini belirtmişlerdir. Ancak, PAFD şimdilerde özellikle aflatoksin bulaşmış incirlerin ultraviyole ışık altında belirlendiği ve elimine edildiği karanlık odalarda olmak üzere kontamine incirlerin uzaklaştırılması için FBO'larda yürütülen çalışmalara odaklanmaktadır.
79. Denetim ekibi ayrıca Gaziantep ilindeki antep fıstığı için yakın tarihli bir RASFF bildiriminin bazı dosyalarını da gözden geçirmiştir. Prosedürde belirlendiği gibi, CA, ilgili FBO'nun ziyaretini de içeren soruşturmaları yürütmüştür. Soruşturmalardan sorumlu yetkili, yapılan işlemleri ve izlenen adımları anlatmıştır. Ancak, incelenen raporlar, yapılan doğrulamaya ilişkin ayrıntıları içermemektedir ve yetkili makam tarım departmanının bilgilendirildiğine ve varsa çiftçi düzeyinde alınan önlemlere ilişkin kanıt sağlayamamıştır.
80. Bildirimler, belirlenen süreler içerisinde soruşturma raporlarının çoğunu CCA'ya geri gönderen ilgili PAFD'lere gönderilmiştir. RASFF bildirimlerini yönetme prosedürü, her vaka için bir soruşturma yürütülmesini sağlar, ancak bu, sistematik olarak ilgili FBO'ların ziyaret edilmesini içerir.

RASFF Bildirimlerine Yanıtlara Yönelik Sonuç

81. RASFF bildirimlerinin yönetimi ve izlenmesine ilişkin prosedür, Bölüm IV, bölüm 1 Yönetmelik (EC) No 178/2002 tarafından talep edildiği üzere AB'ye yönelik düzeltici eylemlere ve nedenlere tutarlı ve zamanında yanıt sağlamak için uygun şekilde oluşturulmuştur. Ancak, en tutarlı şekilde 2018 denetimine konu olan kuru incir için uygulanmıştır antep fıstığında ise RASFF bildirimleri daha yetersiz yürütülmekte ve belgelendirilmektedir.

6 GENEL SONUÇ

Genel olarak, Türkiye, AB'ye ihracat için kuru incir ve antep fıstığında aflatoksin kontaminasyonunun kontrolünün uygulanması için gerekli yasal ve organizasyonel çerçeveye sahiptir. İşletmecilerde risk bazında düzenli olarak yapılan kuru incir ve antep fıstığının resmi kontrollerinin uygulanması konusunda merkezi yetkili, il yetkili makamlarına eğitim ve yazılı talimat, yönerge ve prosedürler sağlar. CAA, önceki denetimdeki önerileri de ele almıştır.

Yetkili makamların yanı sıra üretim ve pazarlama sektöründe yer alan birçok aktör, çiftlik ve işleyici düzeyinde kuru incir ve antep fıstığının aflatoksin kontaminasyonunun önlenmesi ve azaltılması için iyi tarım uygulamaları ve iyi üretim uygulamalarının araştırılmasını ve uygulanmasını teşvik etmeye devam etmektedir.

AB'ye ihraç edilecek kuru incir ve antepfıstığının analizini gerçekleştiren aflatoksin ve okratoksin A için onaylanan laboratuvarlar akreditedir ve iyi performans göstermektedir.

Mikotoksin kontrolü için çiftlik düzeyinde önlemleri teşvik etmek üzere bir dizi faaliyet ve proje yürütülmüştür ve yürütülmeye devam etmektedir. Ancak, resmi kontroller, çiftçilerin bu önlemleri gerçekten uygulayıp uygulamadığını ve ne ölçüde uyguladıklarını doğrulamak ve izlemek için tasarlanmamıştır ve önceki denetimden bu yana kaydedilen ilerlemeye ilişkin herhangi bir istatistik sağlanamamıştır. Ayrıca, işleyiciler tarafından uygulanan HACCP planlarının (ve ilgili öz kontrollerinin) etkinliği de dahil olmak üzere resmi kontrollere ilişkin raporlama yetersizdir. Bu nedenle, merkezi yetkili makam ve il yetkili makamının gerçekleştirilen resmi kontrollerin kalitesini yeterince izlemesi engellenmektedir.

Hem kuru incir hem de antep fıstığı için ön ihracata sunulan ürünlerde ret oranlarındaki eğilimin yıldan yıla arttığına dair göstergeler var. Bu durum, gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanacak önleyici tedbirlerin teşvik edilmesinin istenilen sonuçları vermediğini düşündürülebilir ve Türkiye'nin mevcut kontrol sisteminin, ihraç edilen tüm kuru incir ve fıstık sevkiyatlarının (EC) No 178/2002 ve (EC) No 852/2004 Tüzükleri ve (EC) No 1881/2006 Yönetmeliği tarafından belirlenen limitleri karşılaması ve bunlara uygun olarak üretilmesini sağlama kabiliyetinin sorgulanmasına neden olabilir. Gerekli ihracat numune alma işlemi ve testi uygun şekilde gerçekleştirilmiş ancak genel olarak sistem RASFF bildirimlerinin sayısını yeterince azaltamamıştır.

7 KAPANIŞ TOPLANTISI

6 Haziran 2022'de CCA ve ilgili diğer CA'ların temsilcileriyle görüntülü bir kapanış toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda denetim ekibi denetimin ön bulgularını

sunmuştur. Yetkili makamlar ek bilgiler/açıklamalar sağlamış ve bu denetim kapsamındaki resmi kontroller sistemini daha verimli hale getirmek için atılması gereken adımları özetlemiştir.

8 ÖNERİLER

No.	Öneri
1.	<p>Aflatoksin kontaminasyonunu önlemek için iyi çiftlik uygulamalarının desteklenmesine devam edin ve özellikle:</p> <ol style="list-style-type: none">Resmi çiftlik ziyaretleri sırasında bu tür önlemlerin alındığını ve uygun şekilde uygulandığını doğrulayın ve belgeleyin;İyi çiftlik uygulamalarının tanıtımının genel başarısını ulusal düzeyde izleyin <p>Bu, 852/2004 sayılı Yönetmelik Ek I'e, özellikle Bölüm A, madde 2'ye uygunluğu sağlamak içindir.</p> <p><i>Öneri No 36 ve 48 sonuçlara ve İlişkili bulgular No 28, 29 ve 46'ya göredir</i></p>
2.	<p>HACCP plan doğrulaması dahil olmak üzere resmi kontrollerin aflatoksin kontaminasyonu ile ilgili ana riskleri ele almasını ve özellikle denetim raporlarının bu kontrollerin yeterliliğini ve kalitesini gösteren belgesel kanıtları içermesini sağlayın. Bu özellikle</p> <p>(EC) 852/2004 sayılı Tüzüğe uygunluğu sağlamak için yapılmalıdır. <i>Öneri No 36 ve 37 sonuçlara ve İlişkili bulgular No 34 ve 35'e göredir</i></p>
3.	<p>AB RASFF bildirimlerinin, sonuç hakkında doğru bilgi sağlamak ve Bölüm IV, bölüm 1 Yönetmelik (EC) No 178/2002'nin gerektirdiği şekilde yeterli düzeltici eylemi gerçekleştirmek için yeterli soruşturmalara tabi olduğundan emin olun.</p> <p><i>Öneri, 81 No'lu sonuca ve İlişkili bulgular No 79'a göredir.</i></p>

EK 1 - YASAL REFERANSLAR

Yasal Referans	Resmi Gazete	Başlık
Reg. 852/2004	OJ L 139, 30.4.2004, 226, 25.6.2004, p. 3	(EC) 852/2004 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin gıda maddelerinin hijyenine ilişkin 29 Nisan 2004 tarihli Yönetmeliği
Reg. 853/2004	OJ L 139, 30.4.2004, p. 55, Düzeltildi ve OJ L 226, 25.6.2004, p. 22'de yayımlandı	Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 29 Nisan 2004 tarihli ve hayvansal kaynaklı gıdalar için özel hijyen kurallarını belirleyen Yönetmeliği
Reg. 178/2002	OJ L 31, 1.2.2002, p. 1-24	Gıda yasasının genel ilkelerini ve gerekliliklerini belirleyen, Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesini kuran ve gıda güvenliği konularında prosedürleri belirleyen 28 Ocak 2002 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin (EC) 178/2002 Sayılı Yönetmeliği
Reg. 2017/625	OJ L 95, 7.4.2017, p. 1-142	Gıda ve yem yasasının, hayvan sağlığı ve refahı, bitki sağlığı ve bitki koruma ürünlerinin uygulanmasını sağlamak için yapılan resmi kontroller ve diğer resmi faaliyetlere ilişkin 15 Mart 2017 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin (AB) 2017/625 sayılı Tüzüğü , (EC) No 999/2001, (EC) No 396/2005, (EC) No 1069/2009, (EC) No 1107/2009, (EU) No 1151/2012, (EU) No 652/2014 , (EU) 2016/429 ve (EU) 2016/2031, Avrupa Parlamentosu ve Konseyi, (EC) 1/2005 ve (EC) 1099/2009 sayılı Konsey Tüzükleri ve 98/58/EC, 1999 sayılı Konsey Direktifleri /74/EC, 2007/43/EC, 2008/119/EC ve 2008/120/EC ve Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin (EC) 854/2004 ve (EC) 882/2004 sayılı Yönetmeliklerini yürürlükten kaldıran, Konsey Direktifleri 89/608/EEC, 89/662/EEC, 90/425/EEC, 91/496/EEC, 96/23/EC, 96/93/EC ve 97/78/EC ve Konsey Kararı 92/438/ AET (Resmi Kontroller Yönetmeliği)AEA ile ilgili metin.

Reg. 401/2006	OJ L 70, 9.3.2006, p. 12-34	Gıda maddelerindeki mikotoksin seviyelerinin resmi kontrolü için numune alma ve analiz yöntemlerini belirleyen 23 Şubat 2006 tarih ve (EC) 401/2006 sayılı Komisyon Yönetmeliği
Reg. 1881/2006	OJ L 364,	Gıda maddelerindeki belirli kirleticiler için maksimum seviyeleri belirleyen 19 Aralık 2006 tarih ve 1881/2006 Sayılı Komisyon Yönetmeliği
Reg. 2019/1793	OJ L 277, 29.10.2019, p. 89–129	(EU) 2017/625 ve (EC) 178 Sayılı Yönetmelikleri uygulayan belirli üçüncü ülkelerden belirli malların Birliğe girişini düzenleyen resmi kontrollerin ve acil durum önlemlerinin geçici olarak artırılmasına ilişkin 22 Ekim 2019 tarihli (AB) 2019/1793 sayılı Komisyon Uygulama Yönetmeliği /2002 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi ve (EC) No 669/2009, (EU) No 884/2014, (EU) 2015/175, (EU) 2017/186 ve (EU) 2018/1660'ı yürürlükten kaldıran Komisyon Yönetmelikleri